Lieta Nr.A420820810

SKA–716/2013

SPRIEDUMS

Rīgā 2013.gada 27.septembrī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

senators J.Neimanis

senators A.Guļāns

senatore V.Kakste

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. A/ pieteikuma par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, sakarā ar Tieslietu ministrijas kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2013.gada 24.aprīļa spriedumu daļā.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs /pers. A/ tika apsūdzēts noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, bet ar tiesas spriedumu attaisnots.

[2] Pieteicējs iesniedza lūgumu Tieslietu ministrijai atlīdzināt mantiskos zaudējumus – zvērināta advokāta izdevumus, ceļa izdevumus un zaudējumus, kas radušies no nekustamā īpašuma aresta, kā arī morālo kaitējumu.

[3] Ar Tieslietu ministrijas 2010.gada 2.novembra lēmumu pieteicējam daļēji atlīdzināti zvērināta advokāta izdevumi.

[4] Pieteicējs iesniedza pieteikumu, lūdzot uzlikt pienākumu Tieslietu ministrijai atlīdzināt zaudējumus pilnīgi.

[5] Izskatot lietu apelācijas kārtībā, ar Administratīvās apgabaltiesas 2013.gada 24.aprīļa spriedumu pieteikums apmierināts daļēji. Tiesa uzlika pienākumu atlīdzināt pieteicējam daļu no ceļa izdevumiem un daļu no zvērināta advokāta izdevumiem. Tiesas spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Ņemot vērā Ministru kabineta 2006.gada 6.novembra noteikumu Nr.920 „Noteikumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības veidiem, maksimālo stundu skaitu, samaksas apmēru un kārtību", 2008.gada 22.decembra noteikumu Nr.1068 „Noteikumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības veidiem, maksimālo stundu skaitu, samaksas apmēru un kārtību" un 2010.gada 1.janvāra noteikumu Nr.1493 „Noteikumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības apjomu, samaksas apmēru, atlīdzināmajiem izdevumiem un to izmaksas kārtību" 3.punktu, aprēķinātajam samaksas apmēram pieskaitāma pievienotās vērtības nodokļa summa

likumā „Par pievienotās vērtības nodokli” noteiktajā apmērā.

[5.2] Ceļa izdevumi, kas radušies, ierodoties uz apsūdzības uzrādīšanu un tiesas sēdēm, ir tieši saistīti ar valsts iestādes prettiesisko darbību, nepareizi novērtējot lietā esošo pierādījumu kopumu. Pieteicēja ierašanās uz apsūdzības celšanu un tiesas sēdēm ir obligāta darbība, tādēļ šo izdevumu rašanās vienīgais iemesls ir nepamatota apsūdzības celšana, kas norāda uz to, ka ceļa izdevumi ir prokuratūras rīcības tiešas sekas, tādēļ tie atlīdzināmi atbilstoši Latvijas Republikas Satversmes 92.pantam.

[6] Tieslietu ministrija iesniegusi kasācijas sūdzību par tiesas spriedumu daļā, ar kuru pieteikums apmierināts. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Tiesa nepareizi atzinusi, ka zvērināta advokāta izdevumiem papildus atlīdzināms pievienotās vērtības nodoklis, jo likuma „Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu” 4.panta pirmās daļas 7.punkts noteic, ka atlīdzināmi izdevumi ne vairāk kā noteiktās takses apmērā. Noteiktā takse piemērojama vienādi, neatkarīgi no tā, vai advokāts ir reģistrējies kā pievienotās vērtības nodokļa maksātājs, vai nē. Likums paredz, ka valsts atlīdzina zaudējumus privātpersonai, kura saņēma juridisko palīdzību, nevis zvērinātam advokātam, tādēļ tam, vai advokāts ir reģistrējies kā pievienotās vērtības nodokļa maksātājs, nav nozīmes.

[6.2] Likums paredz, ka atlīdzināmi noteikti mantiskie zaudējumi. To vidū nav ceļa izdevumi. To atzinis arī Senāts 2012.gada 6.jūlija spriedumā lietā Nr.SKA-313/2012. Tādēļ tiesas spriedums šajā daļā nav pareizs.

Motīvu daļa

I

[7] Likuma „Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu” 4.panta pirmās daļas 7.punkts noteic, ka, ievērojot šā likuma 2. un 3.pantā minētos nosacījumus, tostarp, ja stājies spēkā attaisnojošs tiesas spriedums un persona sakarā ar saukšanu pie kriminālatbildības bijusi aizturēta vai izmantojusi zvērināta advokāta juridisko palīdzību, tad personai ir atlīdzināmi izdevumi par juridisko palīdzību, ko sniedzis zvērināts advokāts, bet ne vairāk kā noteiktās takses apjomā.

[8] Ar jēdzienu „noteiktā takse” saprotama zvērinātu advokātu takse, kuras pieņemšanu līdz 2008.gada 22.jūlijam noteica Advokatūras likuma 58.pants. Šādu taksi gan Ministru kabinets nepieņēma. Savukārt ar 2008.gada 23.jūliju atbilstoši Advokatūras likuma 57.pantam citus ar juridiskās palīdzības sniegšanu saistītos atlīdzināmos izdevumus turpmāk nosaka normatīvajos aktos par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības samaksu noteiktajos apmēros. Tādēļ ir pamatoti jēdzienu „noteiktā takse” konkretizēt, piemērojot normatīvos aktus par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības samaksu, kas nosaka atlīdzināmos apmērus par juridisko palīdzību. Turklāt šāda konkretizācija ir pamatota gan šobrīd, gan arī attiecībā uz tām tiesiskajām attiecībām, kuras nodibinātas līdz 2008.gada 22.jūlijam, jo tiesiskā regulējuma trūkums nevar kaitēt privātpersonas tiesību īstenošanai.

[9] Ministru kabineta 2006.gada 6.novembra noteikumu Nr.920 „Noteikumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības veidiem, maksimālo stundu skaitu, samaksas apmēru un kārtību”, 2008.gada 22.decembra noteikumu Nr.1068 „Noteikumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības veidiem, maksimālo stundu skaitu, samaksas apmēru un kārtību” un 2010.gada 1.janvāra noteikumu Nr.1493 „Noteikumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības apjomu, samaksas apmēru, atlīdzināmajiem izdevumiem un to izmaksas kārtību” 3.punkts noteic, ka aprēķinātajam samaksas apmēram pieskaitāma pievienotās vērtības nodokļa summa, ja juridiskās palīdzības sniedzējs ir reģistrējies kā pievienotās vērtības nodokļa maksātājs.

Tas nozīmē, ka gadījumā, ja juridiskās palīdzības sniedzējs ir reģistrējies kā pievienotās vērtības nodokļa maksātājs, noteiktās takses apjomā ietilpst nodokļa summa un, uzliekot pienākumu to valstij atlīdzināt, noteiktā takse netiek pārsniegta. Tādējādi tiesas spriedums šajā jautājumā ir pareizs.

II

[10] Likums „Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu” konkretizē Latvijas Republikas Satversmes 92.panta trešo teikumu, paredzot atlīdzinājumu šajā likumā noteiktajām personām. Tādējādi likuma mērķis nav reglamentēt atlīdzināšanas kārtību pilnīgi visos gadījumos, kad personām būtu atlīdzināms valsts institūciju vai amatpersonu nepamatotas rīcības rezultātā nodarītais kaitējums (*sk. Satversmes tiesas 2001.gada 5.decembra sprieduma lietā Nr.2001-07-0103 secinājumu daļas 3.punktu*).

[11] Tas nozīmē, ka ar likuma „Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" 4.pantu valsts nav paredzējusi pilnīgi visu mantisko zaudējumu atlīdzināšanu privātpersonai, kas kļūdaini saukta pie kriminālatbildības, bet gan daļu no tiem. Iepriekšminētais attiecināms arī uz jautājumu par ceļa izdevumu segšanu. Senāts jau iepriekš ir atzinis, ka likuma „Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" 4.pants neietver atlīdzināmajos zaudējumos ceļa izdevumus, kas radušies, apmeklējot tiesas sēdes attiecīgajā krimināllietā (*Senāta 2012.gada 6.jūlija sprieduma lietā Nr.SKA-313/2012 10.punkts*), tādēļ to prasījumam administratīvi tiesiskā ceļā nav pamata, un tiesas spriedums šajā daļā nav pareizs.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.[1]panta pirmās daļas 2.punktu, 348.panta 2.punktu un 351.pantu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

nosprieda

Atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2013.gada 24.aprīļa spriedumu daļā, ar kuru apmierināts pieteikums par ceļa izdevumu atlīdzināšanu, un nodot lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Atmaksāt Tieslietu ministrijai drošības naudu Ls 50.

Spriedums nav pārsūdzams.

Senators J.Neimanis

Senators A.Guļāns

Senatore V.Kakste